

Nesiguranța energetică:

Fondurile europene pentru gaze
fosile în Polonia și România
contravin obiectivelor climatice

Dependența Uniunii Europene de importurile de gaze fosile reprezintă o slăbiciune pentru securitatea sa energetică. Această realitate a devenit și mai evidentă odată ce Rusia a început să utilizeze exporturile de combustibili fosili ca pe o armă, fapt ce a dus la prețuri record ale energiei în Europa. Potrivit unei analize realizată de think tank-ul Bruegel, țările UE au alocat aproape 650 de miliarde de euro pentru a proteja consumatorii de creșterea prețurilor la energie începând cu septembrie 2021.¹ Cu toate acestea, începând cu 2022 UE a asistat la o scădere a consumului de gaze și a conștientizat că infrastructura existentă de import de gaze fosile este suficientă pentru a-și satisface nevoile. Eurostat afirmă că, în perioada august 2022 – martie 2023, consumul de gaze fosile din UE a scăzut cu 17,7% (în comparație cu consumul mediu de gaze pentru aceleași luni între 2017 și 2022).² Deși teama că UE era excesiv de dependentă de gazele din Rusia a fost dezmințită,³ Europa a continuat goana după noi infrastructuri de import.⁴

Gazele fosile se numără printre principalele surse de emisii poluante din UE, din cauza emisiilor de CO₂ provenite din ardere, precum și a emisiilor de metan care apar de-a lungul întregului lanț de aprovizionare cu gaze, de la extracție până la utilizarea finală.⁵ Dacă se iau în considerare emisiile de metan, gazele fosile au un impact similar cu cel al cărbunelui asupra schimbărilor climatice.⁶

Cel mai recent raport al Grupului interguvernamental de experți privind schimbările climatice (IPCC) reiterează concluziile anterioare ale cercetătorilor, conform cărora nu mai este loc pentru noi infrastructuri de combustibili fosili la nivel mondial, deoarece emisiile de CO₂ preconizate din infrastructurile de combustibili fosili existente, fără reduceri suplimentare, ar duce la o creștere a temperaturii globale peste 1,5°C până la sfârșitul secolului.⁷ Potrivit IPCC, toate modelările la nivel mondial care limitează încălzirea la 1,5°C fără depășire sau cu o depășire limitată, "implică reduceri rapide și profunde și, în majoritatea cazurilor, imediate ale emisiilor de gaze cu efect de seră în toate sectoarele în acest deceniu".⁸

UE a adoptat o politică ambițioasă în domeniul climei, ghidată de Legea europeană a climei pachetul "Fit for 55" și REPowerEU. Potrivit think tank-ului E3G, cererea de gaze fosile din UE ar putea fi redusă cu 52% până în 2030 (în comparație cu 2019) dacă se pune în aplicare planul REPowerEU.⁹

Pe de altă parte, noile proiecte pe bază de gaze, dacă sunt aprobate astăzi, vor continua să funcționeze mult după 2050, eliberând în continuare emisii poluante. Cu toate acestea, unele state membre ale UE și industria gazului încearcă să explice că planurile de extindere a infrastructurii de gaze fosile sunt compatibile cu obiectivele climatice, pe baza afirmației iluzorii că infrastructura poate fi ușor convertită pentru a transporta hidrogen în viitor.¹⁰

Printre acestea se numără Polonia și România. Ambele se bazează în mare măsură pe gazele fosile pentru planurile lor de "decarbonizare" și adoptă poziții puternic pro-gaze la nivelul UE; în ambele cazuri, finanțarea UE joacă un rol esențial în investițiile în infrastructură nouă, întrucât ambele au fost printre cei mai mari beneficiari neți ai fondurilor europene în ultimii ani.¹¹

Politica de coeziune este principala politică de investiții, oferind o finanțare echivalentă cu 8,5% din investițiile publice de capital din UE.¹² În Polonia și România, ponderea finanțării politicii de coeziune în investițiile publice este mult mai mare decât media statelor membre ale UE: 60% în Polonia și aproximativ 45% în România.¹³

Prezentul raport oferă informații despre finanțarea publică a UE pentru gaze fosile în Polonia și România începând cu 2014, pentru a ilustra rolul-cheie pe care îl joacă această finanțare în susținerea infrastructurii de gaze fosile în aceste două țări.

Raportul include date din perioada financiară anterioară (2014-2020) și actuală (2021-2027) a bugetului pe termen lung al UE, Cadru Financiar Multianual (CFM). De asemenea, oferă informații privind finanțarea gazelor fosile din alte programe și fonduri UE: Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR), planurile naționale de redresare asociate acestuia (inclusiv capitele naționale REPowerEU) și Fondul de modernizare (MF).¹⁴

Rezultatele arată că, deși UE a impus unele restricții asupra finanțării gazelor fosile în perioada actuală, în Polonia și România finanțarea UE pentru gaze fosile a crescut, mai degrabă decât să scadă.

Aceste exemple arată cum alocările pentru gaze fosile în cadrul programelor și fondurilor UE existente nu sunt compatibile cu agenda privind clima și tranziția energetică și, ca atare, necesită o revizuire urgentă.

¹ Giovanni Sgaravatti, Simone Tagliapietra, Cecilia Trasi and Georg Zachmann, 'National fiscal policy responses to the energy crisis', *Bruegel*, 24 martie 2023.

² Eurostat, *EU gas consumption decreased by 17.7%*, *Eurostat*, 2023.

³ Artelys, *Does phasing-out Russian gas require new gas infrastructure?*, *Artelys*, 2023.

⁴ Greig Aitken, *EU plans to double LNG import capacity at odds with climate targets*, *Global Energy Monitor*, decembrie 2022.

⁵ Grace Alster, *Gas power plants now Europe's top power sector emitter*, *Ember*, 2021.

⁶ Ramon A. Alvarez et al., 'Assessment of methane emissions from the U.S. oil and gas supply chain', *Science*, 21 iunie 2018.

⁷ IPCC, *AR6 Synthesis Report: Summary for Policymakers Headline Statements*, *IPCC*, 2023.

⁸ Ibidem.

⁹ Rheanna Johnston, Matthew Jones, Lisa Fischer, Raphael Hanoteaux, *Repowering towards EU gas demand reduction*, *E3G*, 2022.

¹⁰ Deși hidrogenul din surse regenerabile va juca un anumit rol, acesta va fi limitat: cantitățile semnificative de energie regenerabilă necesare pentru producția de hidrogen prin electroliză vor fi greu de asigurat, iar electrificarea directă rămâne mult mai eficientă pentru consumul final. Prin urmare, hidrogenul din surse regenerabile va fi cel mai probabil utilizat pentru a înlocui producția de hidrogen existentă, care se bazează aproape în întregime pe combustibili fosili, având în vedere că peste 99% din producția de hidrogen în 2021 a fost obținută din combustibili fosili precum gazul și cărbunele. De asemenea, se preconizează că va sprijini sectoarele de nișă greu de decarbonizat, cum ar fi producția de oțel și de produse chimice, care în prezent sunt alimentate de combustibili fosili. Pentru o prezentare generală a producției de hidrogen, a se vedea AIE, *Global Hydrogen Review 2022*, *AIE*, 71, 2023.

¹¹ Berthold Busch, Björn Kauder and Samina Sultan, *Who finances the EU?: Net contributors and net recipients in the EU*, Busch IW-Report, no. 55, *Institutul Economic Germa*, 2022.

¹² Comisia Europeană, *% of cohesion policy funding in public investment per Member State*, *Cohesiondata*, 2023.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Acest raport nu include informații despre măsurile de eligibilitate pentru gaze fosile sprijinite de InvestEU (fostul Fond european pentru investiții strategice), Orizont Europa (fostul Orizont 2020) sau Fondul pentru inovare.

Eligibilitatea gazelor fosile în cadrul diferitelor programe și fonduri UE

Tabelul 1. Eligibilitatea gazelor fosile în cadrul diferitelor programe și fonduri ale UE

			ELIGIBILITATEA GAZELOR FOSILE ÎN FUNCȚIE DE TIP			
			Rețele de transport	Rețele de distribuție	Sisteme de încălzire pe bază de gaz (cu excepția termocentralelor)	Termocentrale pe gaz
PROGRAM SAU FOND	Bugetul UE pentru perioada 2021-2027	Fondurile politicii de coeziune (Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune)	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL
		Mecanismul pentru Interconectarea Europei (CEF)	ELIGIBIL	NEELIGIBIL	NEELIGIBIL	NEELIGIBIL
	MRR - PNRR	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL	
	REPowerEU	ELIGIBIL	NU ESTE CLAR	NU ESTE CLAR	NU ESTE CLAR	
	Fondul de modernizare	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL	ELIGIBIL	

Investițiile în gaze fosile sunt încă eligibile în cadrul mai multor programe și fonduri UE, în ciuda urgenței climatice actuale. Acestea sunt permise în bugetul pe termen lung al UE, care acoperă perioada 2021-2027 și include **fondurile politicii de coeziune a UE și Mecanismul pentru Interconectarea Europei**, precum și instrumentele temporare de redresare, cum ar fi MRR, **REPowerEU și Fondul de modernizare** (acesta din urmă este finanțat din veniturile licitate din cotele de emisii de CO₂ din cadrul sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii - EU ETS-). În funcție de fondul sau de programul în cauză, investițiile în gaze fosile în rețelele de transport și distribuție, în sistemele de încălzire, în generarea de energie electrică și în transporturi pot beneficia de eligibilitate (odată ce sunt îndeplinite anumite condiții).

Două dintre fondurile politicii de coeziune - **Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune** -

permit investiții în rețelele de transport și distribuție, în sistemele de încălzire pe bază de gaz și în vehiculele de transport public; acestea exclud alte investiții în combustibili fosili.¹⁵ Investițiile în rețelele de transport și de distribuție, inclusiv extinderea acestora, sunt eligibile dacă încorporează "gaze regenerabile și cu emisii reduse de dioxid de carbon".¹⁶ Sistemele de încălzire alimentate cu gaz sunt permise cu condiția ca acestea: să înlocuiască combustibilii fosili solizi și să ducă la modernizarea sistemelor de încălzire și răcire urbană pentru a obține statutul de "încălzire și răcire urbană eficientă", astfel cum este definit în Directiva privind eficiența energetică (DEE); să ducă la modernizarea instalațiilor de cogenerare a energiei termice și electrice (CHP) pentru a obține statutul de "cogenerare de înaltă eficiență", astfel cum este definit în DEE; sau să înlocuiască instalațiile pe bază de cărbune, turbă, lignit sau păcură din "locuințe și clădiri".¹⁷

¹⁵ Regulamentul (UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune (JO L 231, 30.6.2021, p. 60), articolul 7.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

În cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei, activitățile legate de proiectele de interes comun (PIC) sunt eligibile pentru finanțare. PIC sunt proiecte energetice transfrontaliere asociate cu transportul și stocarea energiei electrice, rețele offshore, infrastructură de hidrogen, implementarea rețelelor inteligente de electricitate, rețelele inteligente de gaz și rețelele transfrontaliere de dioxid de carbon. Toate PIC-urile fac obiectul unor proceduri simplificate de autorizare și reglementare. Regulamentul revizuit privind rețelele transeuropene de energie (TEN-E, 2022) a pus capăt statutului de eligibilitate PIC pentru proiectele de infrastructură de petrol și gaze fosile și, în consecință, accesului acestora la finanțarea din cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei.¹⁸ Cu toate acestea, proiectele din domeniul gazelor fosile pot beneficia în continuare de finanțare din partea acestui mecanism, atât timp cât transportă o anumită cantitate de hidrogen.

În conformitate cu Regulamentul TEN-E, "Pe parcursul unei perioade de tranziție până la 31 decembrie 2029, activele dedicate hidrogenului convertite din gaz fosil pot fi utilizate pentru a transporta sau stoca un amestec predefinit de hidrogen cu gaz natural sau biometan. Proiectele selectate trebuie să demonstreze cum, până la sfârșitul acestei perioade de tranziție, aceste active vor înceta să mai fie active pe bază de gaze fosile și vor deveni active dedicate hidrogenului".¹⁹ Procesul de adoptare a celei de-a șasea liste PIC, prima fără o categorie dedicată gazelor fosile, a început la sfârșitul anului 2022 și se preconizează că se va încheia la sfârșitul anului 2023. Cu toate acestea, până la adoptarea de către Comisie a noii liste, se aplică în continuare cea de-a cincea și actuala listă PIC, care include 30 de proiecte pe bază de gaze fosile eligibile pentru finanțare prin Mecanismul pentru Interconectarea Europei.

În cadrul MRR, planurile de redresare și de reziliență pot include investiții în rețelele de transport și de distribuție a gazelor fosile, cu condiția ca acestea să permită transportul de "gaze regenerabile și cu emisii reduse de dioxid de carbon".²⁰ De asemenea, producția de energie electrică și/sau de încălzire pe bază de gaze fosile, inclusiv centralele proprii pe bază de gaze fosile și instalațiile de producție pe bază de gaze fosile din sistemele de încălzire și răcire urbană, sunt eligibile pentru sprijin financiar.²¹

În conformitate cu principiul "a nu dăuna semnificativ" (DNSH), adoptat în Regulamentul MRR, măsurile incluse în

planurile de redresare nu trebuie să pună în pericol niciunul dintre cele șase obiective de mediu specificate la articolul 17 din Regulamentul UE privind taxonomia. Statele membre trebuie să furnizeze o evaluare DNSH pentru fiecare reformă și investiție inclusă în planurile lor de redresare. Conform orientărilor tehnice ale Comisiei privind aplicarea principiului DNSH, sprijinul acordat măsurilor legate de gazele fosile poate fi considerat compatibil cu obiectivul de atenuare a schimbărilor climatice în baza unor condiții specifice, cum ar fi standarde mai ridicate privind emisiile sau capacitatea de a transporta sau de a utiliza ceea ce UE numește "gaze regenerabile și cu emisii reduse de dioxid de carbon".²²

Investițiile în gaze fosile sunt, de asemenea, eligibile în cadrul planului REPowerEU, un instrument de redresare conceput pentru a pune capăt dependenței UE de combustibilii fosili din Rusia. Un amendament al Regulamentului MRR²³ permite investițiile care "răspund nevoilor imediate de siguranță a aprovizionării cu petrol și gaze, în special pentru diversificarea aprovizionării", deschizând calea pentru infrastructuri precum terminale de gaze lichefiate (GNL), unități plutitoare de regazeificare și stocare, gazoducte și depozite de înmagazinare a gazelor. Măsurile care vizează dezvoltarea infrastructurii și a instalațiilor petroliere sunt permise doar pentru Ungaria, Cehia și Slovacia. Investițiile în gaze fosile incluse în capitolele REPowerEU sunt scutite de aplicarea principiului "a nu dăuna semnificativ", cu condiția să fie îndeplinite următoarele cerințe: (a) "măsura este necesară și proporțională pentru a răspunde nevoilor imediate de securitate a aprovizionării... ținând seama de alternativele fezabile mai puțin poluante și de riscul de dependență"; (b) "statul membru în cauză a depus eforturi satisfăcătoare pentru a limita potențialul prejudiciu asupra obiectivelor de mediu în sensul articolului 17..., acolo unde este fezabil, și pentru a atenua prejudiciile prin alte măsuri, inclusiv prin măsurile din capitolul REPowerEU"; (c) "măsura nu pune în pericol atingerea obiectivelor climatice ale Uniunii pentru 2030 și a obiectivului de neutralitate climatică a UE până în 2050, pe baza unor considerente calitative"; și (d) "măsura este planificată să fie pusă în funcțiune până la 31 decembrie 2026".²⁴ Pentru a primi fonduri în cadrul planului REPowerEU, statele membre trebuie să pregătească capitole naționale REPowerEU, să le includă în planurile lor de redresare și să explice modul în care intenționează să investească fondurile.

¹⁸ Regulamentul (UE) 2022/869 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2022 privind orientările pentru infrastructura energetică transeuropeană, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 715/2009, (UE) 2019/942 și (UE) 2019/943 și a Directivelor 2009/73/CE și (UE) 2019/944 și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 347/2013 (JO L 152, 3.6.2022, p. 45-102), articolul 4.

¹⁹ Ibidem, articolul 31.

²⁰ Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a mecanismului de redresare și de reziliență (JO L 57, 18.2.2021), anexa VI, 17-75.

²¹ Ibidem.

²² Comunicarea Comisiei - Orientări tehnice privind aplicarea principiului "a nu dăuna semnificativ" în temeiul Regulamentului privind mecanismul de redresare și de reziliență (2021/C 58/01), anexa III.

²³ Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele REPowerEU din planurile de redresare și de reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (JO L 63, 28.2.2023), articolul 21c, 1-27.

²⁴ Ibidem.

Fondul de modernizare este o altă sursă importantă de finanțare pentru infrastructura energetică. Având ca țintă 10 țări UE cu venituri reduse,²⁵ Fondul de modernizare permite, de asemenea, utilizarea gazelor fosile. Majoritatea investițiilor în gaze fosile sunt tratate ca investiții neprioritare care pot primi doar o mică parte din resursele financiare ale fondului (mai puțin de 30%). Cu toate acestea, este posibil ca unele investiții în gaze să fie considerate ca fiind îmbunătățiri ale eficienței energetice și, prin urmare, să fie încadrate ca investiții prioritare. Actuala Directivă ETS permite chiar finanțarea pentru instalații de încălzire urbană eficiente și "durabile" care utilizează combustibili fosili solizi.²⁶

Se preconizează că Directiva ETS revizuită va intra în vigoare la jumătatea lunii mai 2023. Conform textului adoptat de Parlamentul European,²⁷ gazele fosile sunt încă permise în cadrul "investițiilor care implică combustibili fosili gazoși".

Deși este încă neclar modul în care noul Fond de modernizare va funcționa în practică, anumite utilizări în aval pentru gaze ar putea fi tratate ca investiții prioritare. Printre acestea se pot număra îmbunătățiri ale eficienței energetice în ceea ce privește cererea pentru centralele de cogenerare cu gaze fosile existente și proiecte conexe care facilitează utilizarea hidrogenului în rețelele de gaze existente. Este de așteptat ca majoritatea investițiilor în gazele fosile, cum ar fi noi centrale de cogenerare "de înaltă eficiență", să fie considerate investiții neprioritare. Textul adoptat adaugă, de asemenea, condiții pentru accesarea fondurilor din certificatele EU ETS, cum ar fi punerea la dispoziție a finanțării doar pentru o perioadă limitată de timp, asigurarea conformității investițiilor cu criteriile tehnice de selecție din cadrul taxonomiei UE²⁸ și prezentarea unei justificări pe motive de securitate energetică.

Fotografie de Milan Trivić - Midjourney

²⁵ Statele membre beneficiare ale Fondului de modernizare sunt Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România și Slovacia.

²⁶ Pe baza formulării și a condițiilor din directiva actuală, acest lucru pare să se aplice doar României și Bulgariei. Cu toate acestea, niciuna dintre aceste țări nu a accesat această excepție.

²⁷ Parlamentul European, [Poziția Parlamentului European adoptată în primă lectură la 18 aprilie 2023 în vederea adoptării Directivei \(UE\) 2023/... a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Uniunii și a Deciziei \(UE\) 2015/1814 privind instituirea și funcționarea unei rezerve pentru stabilitatea pieței pentru sistemul de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră al Uniunii](#), Parlamentul European, 18 aprilie 2023.

²⁸ Criteriile fac în prezent obiectul unor contestații juridice din partea mai multor organizații ale societății civile. Pentru mai multe informații, a se vedea ClientEarth, [EU Taxonomy: Environmental groups take EU to court over 'green' gas label](#), ClientEarth, 18 aprilie 2023.

Principalele rezultate

România

În perioada bugetară 2014 - 2020, României i-au fost alocate fonduri europene de minimum 480 de milioane de euro pentru proiecte de gaze fosile. Cel puțin 229 de milioane de euro din acestea au fost plătite pentru

cogenerare pe bază de gaze fosile și pentru extinderea rețelelor de transport și distribuție. A fost finanțat un singur proiect PIC, prin intermediul a două acțiuni din cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei.

Tabelul 2. Finanțarea UE pentru gaze fosile în România, pe activități și finanțări (milioane euro, 2014-2020)

Proiecte/scheme	Fond	Lungime (km)	Putere (MW)	Alocate (în milioane eur)	Plătite (în milioane eur)	Descriere
Proiecte de cogenerare	FEDR	n/a	26	9,1	4,5	4 proiecte de cogenerare pe bază de gaze fosile
Extinderea gazoductului existent România-Moldova	FEDR	165	n/a	37,9	35,9	Creșterea capacității de transport cu până la 2 miliarde de metri cubi pe an
Rețele de distribuție	FEDR	>579	n/a	246,5	1,4	25 de proiecte
Conducta ROHU(AT)/BRUA, faza I	CEF	n/a	n/a	8,3	8,3	Proiectarea lucrărilor și obținerea autorizațiilor necesare
Conducta ROHU(AT)/BRUA, faza I	CEF	479	n/a	179	179	Lucrări de construcție
TOTAL		>1.223	26	>480,8	>229,1	

În perioada bugetară 2021-2027, aproape 1,7 miliarde de euro sunt alocate pentru gaze fosile în România, ceea ce reprezintă o creștere de peste 1,2 miliarde de euro în comparație cu perioada 2014-2020. Finanțarea este planificată pentru extinderea rețelelor de transport și distribuție, pentru conversia centralelor electrice de la cărbune la gaz sau îmbunătățirea eficienței centralelor de cogenerare pe gaz.

Din 2021, peste 450 de milioane euro din fondurile UE au fost deja plătite României pentru proiecte cu gaze fosile, inclusiv două centrale electrice finanțate prin Fondul de modernizare și o instalație de stocare a gazelor fosile finanțată prin Mecanismul pentru Interconectarea Europei.

Tabelul 3. Finanțarea UE pentru gaze fosile în România, pe activități și finanțări (milioane euro, 2021-2027)

Proiecte/scheme	Fond*	Lungime (km)	Putere (MW)	Alocate (în milioane eur)	Plătite (în milioane eur)	Descriere
Centrala electrică de la Ișalnița	MF	n/a	850	253	253	Construcția unei unități de energie electrică cu ciclu combinat pe bază de gaze fosile
Centrala electrică de la Turceni	MF	n/a	475	167	167	Construcția unei unități de energie electrică cu ciclu combinat pe bază de gaze fosile
Înlocuirea cărbunelui cu gaz în centrale de cogenerare	FEDR	n/a	5,5	10	fără date	Programul Operațional de Dezvoltare Durabilă (PODD)
Conversia rețelelor de transport și distribuție pentru a transporta amestecuri de gaze fosile și hidrogen	CF	1400	n/a	323,5	fără date	Programul Operațional de Dezvoltare Durabilă (PODD)
Facilitate de înmagazinare subterană a gazelor Bilciurești	CEF	n/a	n/a	37,9	37,9	A 5-a listă PIC
Cogenerare de înaltă eficiență	MRR	n/a	300	300	fără date	Pentru a înlocui cărbunele sau pentru a moderniza centralele pe bază de gaze fosile existente
Conversia rețelelor de distribuție pentru a transporta gaze fosile și amestecuri de hidrogen	MRR	1870	n/a	400	fără date	Cel puțin 20 % hidrogen, pentru a înlocui cărbunele și lemnul pentru încălzirea individuală
Cogenerare de înaltă eficiență	REPowerEU	n/a	100	100	fără date	Suplimentarea alocării pentru cogenerare din planul de redresare existent
Rețea pentru transportul gazelor fosile	REPowerEU	196	n/a	100	fără date	Conectarea a 3 noi centrale electrice pe gaz
TOTAL		3466	1730,5	1691,4	457,9	

*Fondul de coeziune (FC), Mecanismul pentru interconectarea Europei (CEF), Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul de modernizare (MF), Mecanismul de redresare și reziliență (MRR).

Polonia

În perioada bugetară 2014-2020, cel puțin 1,45 miliarde de euro din fondurile UE au fost alocate proiectelor de gaze fosile din Polonia. O parte semnificativă din această sumă a fost cheltuită pentru diversificarea surselor de gaze, cu patru PIC-uri - conducta baltică, interconectarea Polonia-Slovacia, Polonia-Lituania (GIPL) și Polonia-Cehia (Stork II) - primind aproximativ 650 de milioane euro din Mecanismul pentru Interconectarea Europei. Rețelele de transport și de

distribuție au fost, de asemenea, sprijinite prin intermediul Programului operațional pentru infrastructură și mediu (POLiŚ) al Poloniei și al unei suplimentări REACT-UE în valoare totală de aproximativ 800 de milioane euro. Deși nu se cunosc cifrele finale, obiectivul inițial a fost de a finanța 1.500 de kilometri de rețele de gaze fosile în Polonia. Deși centralele proprii pe gaz au fost eligibile în cadrul programelor regionale, nu este clar ce sumă din fondurile UE a fost cheltuită.

Tabelul 4. Finanțarea UE pentru gaze fosile în Polonia, în funcție de activitate și finanțare (milioane euro, 2014-2020)

Proiecte/scheme	Fond*	Lungime (km)	Putere (MW)	Alocate (în milioane eur)	Plătite (în milioane eur)	Descriere
Rețelele de transport și distribuție și înlocuirea surselor de încălzire	FEDR, FC	>1.500	n/a	>1144	>680	Alocarea totală include peste 500 de milioane de euro pentru cogenerare de înaltă eficiență, iar gazul este una din sursele de energie eligibile, pe lângă regenerabile.
Rețelele de transport	REACT-EU	253	n/a	128	Nu există date	
Centrale proprii pe gaz	FEDR, FC	n/a	Nu există date	Nu există date	Nu există date	Programe regionale
Interconectarea de gaze Polonia-Danemarca (conducta baltică)	CEF	n/a	n/a	Nu există date	0,38	
Interconectarea de gaze Polonia-Danemarca (conducta baltică)	CEF	n/a	n/a	Nu există date	33,15	Lucrări de proiectare și obținerea autorizațiilor necesare
Interconectarea de gaze Polonia-Danemarca (conducta baltică)	CEF	n/a	n/a	Nu există date	18,3	Lucrări de proiectare și obținerea autorizațiilor necesare
Interconectarea de gaze Polonia-Danemarca (conducta baltică)	CEF	557	n/a	Nu există date	214,92	Lucrări de construcții
Interconectarea de gaze Polonia-Cehia (Stork II)	CEF	n/a	n/a	Nu există date	1,36	Lucrări de proiectare și obținerea autorizațiilor necesare
Interconectarea de gaze Polonia-Slovacia	CEF	n/a	n/a	Nu există date	2,82	Lucrări de proiectare și obținerea autorizațiilor necesare
Interconectarea de gaze Polonia-Slovacia	CEF	59	n/a	Nu există date	97,28	Lucrări de construcții
Interconectarea gazelor Polonia-Lituania (GIPL)	CEF	n/a	n/a	Nu există date	10,15	Lucrări de proiectare și obținerea autorizațiilor necesare
Interconectarea gazelor Polonia-Lituania (GIPL)	CEF	310	n/a	Nu există date	266,34	Lucrări de construcții
TOTAL		>2.426		>1.272	>1.324,68	

*Fondul de Coeziune (FC), Mecanismul pentru Interconectarea Europei (CEF), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)

În perioada bugetară 2021-2027, peste 900 de milioane de euro din fondurile UE sunt alocate pentru gaze fosile din Polonia prin intermediul programului operațional Fonduri europene pentru infrastructură, climă și mediu (FEnIKS). Această sumă este similară cu cea disponibilă pentru gaze fosile prin intermediul programelor operaționale în perioada 2014-2020. Finanțarea a fost planificată pentru extinderea rețelelor de transport și distribuție, înlocuirea surselor de căldură cu gaz și hidrogen și investiții în domeniul transporturilor.

O finanțare suplimentară și considerabilă din partea UE pentru gaze fosile este, de asemenea, disponibilă prin intermediul planului de redresare al Poloniei, care detaliază investițiile pentru înlocuirea surselor de încălzire și pentru "îmbunătățirea eficienței energetice". Cu toate acestea, nu este posibil calculul sumei totale care ar putea fi destinată investițiilor în gaze fosile, deoarece diferite surse de combustibil sunt eligibile pentru a primi sprijin financiar.

În plus, Polonia are în prezent în vedere solicitarea a 1,15 miliarde de euro prin intermediul capitolului REPowerEU pentru reconversia și construcția rețelelor de transport și pentru lucrările de construcție a terminalului de gaz lichefiat de la Gdansk.

De asemenea, Fondul de modernizare va furniza o sumă semnificativă pentru finanțarea cogenerării pe bază de gaze fosile în Polonia până în 2030, după ce au fost aprobate scheme de investiții care ar putea depăși 1,3 miliarde euro.

Investițiile planificate de Polonia în care gazul fosil este unul din combustibilii eligibili se ridică la 6 miliarde de euro. Peste 2 miliarde de euro din acestea sunt dedicate exclusiv gazului fosil.

Tabelul 5. Finanțarea UE pentru gaze fosile în Polonia, pe activități și finanțări (milioane euro, 2021-2027)

Proiecte/scheme	Fond*	Lungime (km)	Putere (MW)	Alocate (în milioane eur)	Plătite (în milioane eur)	Descriere
Rețele de transport și distribuție, sisteme de încălzire pe bază de gaz	FEDR, FC	889	n/a	907	Nu există date	Programul operațional "Fonduri europene pentru infrastructură, climă și mediu" (FEnIKS)
Centrale proprii pe gaz	FEDR, FC	n/a	n/a	Nu există date	Nu există date	Programe naționale și regionale; sprijin pentru înlocuirea surselor de energie termică și investiții în eficiența energetică în sectorul construcțiilor
Terminalul GNL** Gdansk	CEF	n/a	n/a	19,6	19,6	Proiectarea lucrărilor și obținerea autorizațiilor necesare
Terminalul de GNL de la Gdansk, reconversia și construirea de rețele de transport	REPowerEU	>250	n/a	1.150	Nu există date	A fost publicată doar alocarea totală; proiectul de capitol REPowerEU al Poloniei include lucrările de construcție ale terminalului de regazeificare și stocare flotantă de la Gdansk, reconversia gazoductului Yamal-Europa de Vest și lucrările de construcție a interconectorului Polonia - Cehia.
Surse de încălzire pentru sistemele de încălzire urbană	RRF	n/a	Nu există date	300	Nu există date	Gazele se numără printre combustibilii eligibili; nu există nicio limită pentru investițiile în gaze fosile.

Înlocuirea surselor de încălzire și îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile rezidențiale	MRR	n/a	Nu există date	3,200 alocare totală	Nu există date	Gazele se numără printre combustibilii eligibili O cotă de până la 20 % din alocarea totală poate fi alocată pentru centralele pe gaz fosil.
Modernizarea termică a școlilor	MRR	n/a	Nu există date	290 alocare totală	Nu există date	Gazele se numără printre combustibilii eligibili O cotă de până la 20 % din alocarea totală poate fi alocată pentru centralele pe gaz fosil.
Consolidarea eficienței energetice a centrelor sociale locale	MRR	n/a	Nu există date	67 alocare totală	Nu există date	Gazele se numără printre combustibilii eligibili; O cotă de până la 20% din alocarea totală poate fi alocată pentru cazanele pe gaz fosil.
Hidrogen, producția, stocarea și transportul hidrogenului	MRR	n/a	n/a	800	Nu există date	
Transport public cu emisii zero și cu emisii reduse	MRR	n/a	n/a	1.130 alocare totală	Nu există date	Gazele se numără printre combustibilii eligibili; O cotă de până la 21 % din alocarea totală poate fi alocată pentru autobuze cu emisii reduse de carbon (GNL, GPL, GNC, care ating standardul euro VI)
Cogenerare pentru energie și industrie	MF	n/a	n/a	444	44	Permite un amestec de "gaze cu emisii reduse", cum ar fi gazele sintetice și hidrogenul, care poate include gaze fosile și hidrogen obținut din gaze fosile.
Cogenerare pentru încălzire urbană	MF	n/a	Nu există date	667	66	Deschis oricărui "combustibil gazos" (împreună cu sursele de energie regenerabile și căldura reziduală) în instalațiile de cogenerare nou construite sau renovate mai mari de 10 megawați (MW).
Cogenerare pentru județe	MF	n/a	Nu există date	222	22	În afară de sursele regenerabile, combustibilii gazoși, amestecurile de gaze, gazele sintetice și hidrogenul pot fi, de asemenea, utilizate ca și combustibili.
TOTAL		>1.114		>2.076,6	151.6	Doar alocările pentru investiții exclusiv în gaz fosil – toate investițiile listate, în care gazul fosil este permis, ajung la 6.104 milioane de euro.

*Fondul de coeziune (FC), Mecanismul pentru interconectarea Europei (CEF), Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul de modernizare (MF), Mecanismul de redresare și reziliență (MRR).

**gaz natural lichefiat (GNL); acest termen este adesea utilizat pentru a se referi la gazul fosil lichefiat.

Studii de caz

România: Hub de hidrogen sau doar păstrarea status-quo-ului cu combustibili fosili?

Guvernul României a propus spre finanțare construcția unei rețele de distribuție în Oltenia, o zonă care nu este conectată la rețeaua de gaze fosile. Planificat să primească 400 de milioane de euro din PNRR, proiectul "hydrogen-ready" va transporta, se presupune, 80% gaz fosil și 20% hidrogen din surse regenerabile începând cu 2026 și, în cele din urmă, 100% hidrogen începând cu 2030. Proiectul își propune să conecteze 78.540 de gospodării la rețea.

Cu toate acestea, proiectul a trecut cu vederea două lucruri.

În primul rând, nu este clar dacă vor fi disponibile cantități suficiente de hidrogen din surse regenerabile pe care rețeaua să le poată distribui. Un scenariu mult mai probabil pare a fi acela că gazoductul va continua pur și simplu să transporte gaze fosile dacă producția de hidrogen regenerabil nu se va dezvolta în ritmul așteptat.

În al doilea rând, nu este clar dacă oamenii sunt capabili și dispuși să plătească pentru un sistem pe bază de hidrogen

pentru a-și încălzi locuințele. Aparatele de gătit și de încălzit vor trebui înlocuite, iar facturile la gaz vor crește și mai mult, deoarece hidrogenul bazat pe surse regenerabile este mai rar și scump în comparație cu alte surse de combustibil. Din această cauză, este foarte probabil ca locuitorii să continue practicile actuale de a-și încălzi locuințele cu lemne și de a găti cu plite pe gaz sau electrice, ceea ce va conduce la active blocate din punct de vedere financiar.

Acesta este doar începutul. O conductă de distribuție similară, care se întinde pe o lungime de 1.400 de kilometri, urmează să fie finanțată din Fondul de coeziune, iar companiile de transport și de distribuție promovează ideea de a amesteca gazele fosile cu hidrogen, măsuri care servesc la menținerea status quo-ului industriei gazelor în detrimentul intereselor oamenilor – energie ieftină, accesibilă, curată. Aceasta va fi o oportunitate ratată nu doar pentru independența energetică a cetățenilor, ci și pentru tranziția energetică în România.

Fotografie de Milan Trivić - Midjourney

Gazele fosile sufocă Programul pentru aer curat al Poloniei

Lansat în 2018, Programul "Aer curat" este inițiativa emblematică a Poloniei de reducere a poluării aerului prin schimbarea surselor de căldură în clădirile unifamiliale. Finanțat din bugetul de stat și din fonduri UE, programul are un buget total de aproape 22 de miliarde de euro până în 2029. Bugetul pentru 2023 este de peste 530 de milioane euro. Obiectivele programului sunt înlocuirea a 3 milioane de surse de încălzire foarte poluante și renovarea a 3 milioane de clădiri (în Polonia există peste 6 milioane de clădiri unifamiliale).

Datorită dimensiunii și bugetului său, programul "Aer curat" va avea un impact semnificativ asupra transformării energetice a Poloniei și are un mare potențial de a reduce dependența țării de combustibilii fosili. Cu toate acestea, eforturile ar putea fi subminate dacă finanțarea centralelor pe gaz fosil continuă (centralele pe cărbune de înaltă eficiență au fost excluse de la finanțarea publică abia în ianuarie 2022).

Până la 31 august 2026, 3,1 miliarde de euro din planul de redresare al Poloniei vor fi utilizate pentru a completa programul "Aer curat" în cadrul investiției B1.1.2 ("Înlocuirea surselor de încălzire și îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile rezidențiale").²⁹ În total, vor beneficia aproape 1,5 milioane de locuințe. Din acest număr, 791.000 de case vor avea înlocuite sursele de încălzire (maximum 40% din înlocuirile de surse de încălzire în cadrul acestei măsuri pot fi centrale pe gaz). Alte 700.000 de case vor fi renovate pentru a putea fi alimentate cu o sursă de încălzire din energie regenerabilă.

În plus, până la 1,86 miliarde de euro din fondurile politicii de coeziune vor sprijini programul "Aer curat", deși în acest caz nu a fost stabilit niciun prag pentru centralele pe gaz fosil.

Concluzii și recomandări

Dependența Uniunii Europene de importurile de gaze fosile a făcut-o vulnerabilă în fața Rusiei și a influențat atât prețul, cât și disponibilitatea gazelor la nivel mondial. Dar sistemele de finanțare ale UE nu s-au adaptat încă la această nouă realitate.

Diferite scheme și proiecte în domeniul gazelor fosile sunt eligibile pentru a primi finanțare din partea UE, inclusiv rețelele de transport și distribuție, înlocuirea surselor de încălzire și producerea de energie electrică. Acest lucru înseamnă că este în continuare posibilă finanțarea diversificării surselor de aprovizionare - chiar

Acest lucru înseamnă că sute de milioane de euro pot fi investite în instalarea de noi centrale pe gaz, ceea ce ar putea duce la creșterea cererii de gaz a Poloniei în următoarele decenii. Sistemele de gaz achiziționate astăzi nu vor fi înlocuite timp de ani de zile, obligând astfel gospodăriile să utilizeze combustibili fosili și să contribuie la emisiile nocive.

Un astfel de scenariu subminează obiectivele europene din cadrul "Green Deal", care vizează trecerea la o economie neutră din punct de vedere climatic. De asemenea, ar însemna facturi ridicate la energie pentru cetățeni și o dependență sporită de rezerve limitate de gaze de import.

În contextul polonez, gazele fosile au fost prezentate în mod tradițional ca o alternativă curată la cărbune, pe baza presupunerii că acestea conduc la emisii mai mici și la mai puțin smog. Înainte de creșterea dramatică a prețurilor la gaz din 2021 până în 2023, centralele pe gaz au fost cea mai solicitată sursă de încălzire achiziționată în cadrul Programului pentru aer curat. Cu toate acestea, de la invazia Rusiei în Ucraina în februarie 2022, pompele de căldură au înlocuit centralele pe gaz ca fiind cea mai populară opțiune de încălzire de pe piața poloneză. Dacă această tendință continuă, cererea de centrale pe gaz va rămâne sub limita de 40% stabilită de program. Însă modul în care este conceput programul menține sprijinul pentru sursele de încălzire alimentate cu gaze fosile, în loc să acorde prioritate pompelor de căldură, irosind astfel potențialul de a deveni un element esențial pentru o tranziție cu adevărat curată.

dacă nu mai este considerată o problemă -, precum și a proiectelor și schemelor care vor conduce direct la consumul de gaze fosile. Nu numai că este în continuare posibil să se utilizeze fonduri europene pentru a finanța gazele fosile, dar România și Polonia și-au majorat alocările pentru acest combustibil în actuala perioadă financiară europeană, comparativ cu cea precedentă.

Ambele țări intenționează în continuare să facă investiții semnificative în gaze fosile, în valoare de miliarde de euro, care vor conduce la extinderea rețelelor de transport și distribuție și la înlocuirea surselor de încălzire cu gaze fosile.

²⁹ Program Czyste Powietrze, [Inwestycje KPO, w których uczestniczymy](#), Program Czyste Powietrze, accesat la 20 martie 2023.

În unele cazuri, aceste proiecte pe bază de gaze fosile au fost justificate prin afirmații îndoilnice despre potențialul lor de a transporta și de a arde în viitor ceea ce UE numește "gaze cu emisii reduse de dioxid de carbon sau regenerabile". Deși hidrogenul regenerabil va juca un anumit rol în sectoarele de nișă greu de decarbonizat, disponibilitatea sa va fi limitată. Sursele de energie regenerabilă mature și electrificarea directă sunt mai rentabile și mai eficiente decât hidrogenul, al cărui rol în domeniul încălzirii a fost deja dezmințit. Prin urmare, utilizarea infrastructurii de gaze fosile pentru surse regenerabile în viitor nu se va susține. Toate proiectele de gaze fosile finanțate în prezent vor duce la blocarea emisiilor de dioxid de carbon sau la active neviabile economic.

Cu actualele criterii în vigoare, fondurile și programele UE nu sunt adecvate pentru a răspunde la criza energetică.

UE nu își poate îndeplini ambițiile în materie de climă atât timp cât fonduri publice consistente pot fi în continuare utilizate pentru a sprijini investițiile în gaze fosile, fie direct, fie prin conversia infrastructurii existente la "gaze cu emisii reduse de dioxid de carbon și regenerabile". Orice proiect sau schemă care adaugă un nou consum de gaze contravine flagrant încercărilor politicii UE de a reduce drastic consumul de gaze înainte de 2030.

Regulamentele de utilizare a fondurilor europene trebuie revizuite de urgență pentru a exclude sprijinul pentru investiții în gaze fosile sau în orice alte proiecte care duc la un consum suplimentar de gaze.

Anexă - România: descriere detaliată a fondurilor și programelor europene disponibile pentru gaze fosile

În 2021, România se număra printre cei mai mari producători de gaze fosile din UE, având una dintre cele mai mari rezerve dovedite de gaze din regiune.³⁰ Chiar dacă România avea a treia cea mai mică rată de dependență de importurile de energie din UE, din 2019 țara a trecut de la exportator de energie electrică la importator net, în principal din cauza unui sector energetic îmbătrânit care nu poate satisface

cererea națională.³¹ Cu excepția infrastructurii eoliene și solare, aproape toate unitățile au nevoie de modernizare. Din cauza unei modificări a schemelor de subvenționare, investițiile în surse regenerabile durabile au stagnat din 2015. România intenționează să crească ponderea gazului în mixul energetic, nu numai pentru producția de energie electrică, ci și pentru încălzire.

Bugetul UE pentru perioada 2014-2020

Fondurile politicii de coeziune

În perioada 2014-2020, 186 de milioane de euro au fost alocate pentru proiecte pe bază de gaze în România prin intermediul fondurilor politicii de coeziune. Cu toate acestea, proiectele contractate până la sfârșitul anului 2022 s-au ridicat la valoarea de 293,5 milioane de euro din fonduri UE, depășind cifra inițială cu peste 107 milioane de euro.³²

Investițiile în sectorul gazelor fosile au fost permise în cadrul Programului Operațional Infrastructură Mare

(POIM) 2014-2020 al României, căruia i s-au alocat 10,8 miliarde de euro din fonduri provenite din Fondul de coeziune, Fondul European de Dezvoltare Regională (inclusiv suplimentarea REACT-UE³³) și contribuții naționale.³⁴ În cadrul POIM, a fost posibilă finanțarea extinderii rețelelor de transport și distribuție a gazelor fosile și a cogenerării pe bază de gaze fosile în România.

³⁰ Global Energy Monitor, [Romania and fossil gas](#), *Global Energy Monitor Wiki*, accesat la 20 martie 2023.

³¹ CEE Bankwatch Network, [The energy sector in Romania](#), *CEE Bankwatch Network*, accesat la 20 martie 2023.

³² [Lista proiectelor contractate - programul operațional infrastructură mare](#), *Fonduri Europene Structurale și de Investiții*, 28 februarie 2023.

³³ Asistența de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-EU) nu este o nouă sursă de finanțare, ci o completare a alocărilor din Fondul european de dezvoltare regională și din Fondul social european pentru perioada 2014-2020. Aceasta poate fi utilizată până la sfârșitul anului 2023, conform alocărilor inițiale. Pentru mai multe informații, consultați: Comisia Europeană, [REACT-EU](#), *Comisia Europeană*, accesat la 24 aprilie 2023.

³⁴ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, [Programul Operațional Infrastructură Mare](#), *Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene*, accesat la 20 martie 2023.

Aceste proiecte au fost sprijinite prin intermediul a două axe prioritare: "Promovarea energiei curate și a eficienței energetice pentru a sprijini o economie cu emisii reduse de carbon" (axa prioritară 6) și "Sisteme inteligente și durabile de transport al energiei electrice și al gazelor naturale" (axa prioritară 8).

În cadrul axei prioritare 6, obiectivul specific 6.4, "Creșterea economiilor de energie primară produsă în sisteme de cogenerare de înaltă eficiență", a sprijinit centrale de cogenerare cu o putere mai mică de 8 megawați (MW) din sectorul industrial. S-a urmărit finanțarea a cinci proiecte cu o putere totală de 20 MW, utilizând 34 de milioane de euro alocate din Fondul European de Dezvoltare Regională.³⁵ Patru proiecte pe bază de gaze fosile cu o putere totală de 26 MW au fost finanțate cu 17,8 milioane euro, din care 9,1 milioane euro au provenit din fonduri UE (suplimentate cu 1,6 milioane euro din contribuții naționale și 7,1 milioane euro din contribuții private).³⁶

În cadrul axei prioritare 8, obiectivul specific 8.2, "Creșterea gradului de interconectare a Sistemului Național de Transport al Gazelor Naturale cu alte state vecine", se prevedea construirea a 160 de kilometri de rețele de

transport și 336 de kilometri de rețele de distribuție, cu ajutorul a 144 de milioane de euro alocate din Fondul European de Dezvoltare Regională.³⁷ Pentru a crește capacitatea de transport cu Republica Moldova cu până la 2 miliarde de metri cubi (mld. mc) pe an, a fost construită o conductă de transport în lungime de 165 de kilometri, proiect care a beneficiat de o finanțare europeană de 37,98 milioane de euro. Pe de altă parte, rețelele de distribuție planificate ajung în prezent la o lungime de 579 de kilometri, acoperind 10 proiecte în total. Alte 15 de proiecte au primit undă verde, ajungându-se la un total de 246,5 milioane de euro din fonduri UE pentru distribuție. Niciunul dintre aceste proiecte nu a fost finalizat. Bugetul actual și lungimea conductelor depășesc cu mult propunerea inițială.

Suplimentarea REACT-UE a sprijinit Axa prioritară 10, axată pe atenuarea impactului COVID-19 în România. Prin intermediul obiectivului specific 10.2, "Creșterea eficienței energetice și utilizarea surselor de energie regenerabilă pentru a pregăti o redresare ecologică și digitală a rezilienței economiei", s-au alocat 8 milioane euro din fonduri UE pentru o suplimentare de 6 MW în instalații de cogenerare. Cu toate acestea, niciun proiect nu a fost finanțat până în aprilie 2023.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei

În perioada 2014-2020, României i-au fost alocate două proiecte în domeniul energiei, în valoare totală de 187,3 milioane de euro, în cadrul finanțării pentru energie din Mecanismului pentru Interconectarea Europei. Ambele acțiuni au fost utilizate pentru a finanța prima

fază a gazoductului BRUA, care leagă Bulgaria de Austria prin România și Ungaria. Lucrărilor care acoperă proiectarea BRUA și obținerea autorizațiilor necesare le-au fost prevăzute 9,3 milioane euro, iar lucrărilor de construcție 179 milioane euro.

Bugetul UE pentru perioada 2021-2027, MRR și REPowerEU

Fondurile politicii de coeziune

Din bugetul UE pe termen lung 2021-2027, singura schemă din România care permite investiții în gaze fosile este Programul Operațional de Dezvoltare Durabilă (PODD), finanțat cu 5,2 miliarde de euro din Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul de Coeziune și contribuții naționale. Proiectele din domeniul gazelor fosile sunt eligibile pentru finanțare în cadrul celei de-a patra priorități, "Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor energetice inteligente și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră", care are o alocare totală de 1,1 miliarde de euro,³⁸ aproape o treime din această sumă fiind alocată proiectelor din domeniul gazelor fosile. Două acțiuni din cadrul celei de-a patra priorități sunt relevante

pentru finanțarea gazelor fosile. Prin intermediul acțiunii 4.2, "Reducerea emisiilor [de gaze cu efect de seră] și creșterea eficienței energetice în sistemele de energie termică", se alocă 10 milioane euro din fondurile UE pentru conversia de la cărbune la gaz a centralelor de cogenerare "mici". Acțiunea 4.6, "Conversia, modernizarea și extinderea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru a permite integrarea gazelor regenerabile și cu emisii reduse de dioxid de carbon", alocă încă 323,5 milioane de euro din fondurile UE pentru 1.400 de kilometri de rețele de transport și distribuție pentru a transporta un amestec de gaze fosile și hidrogen către una dintre regiunile carbonifere ale țării.

³⁵ Ibidem.

³⁶ [Lista proiectelor contractate - programul operațional infrastructură mare](#), Fonduri europene structurale și de investiții, 28 februarie 2023

³⁷ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, [Programul Operațional Infrastructură Mare](#), Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, accesat la 20 martie 2023.

³⁸ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, [Dezvoltare durabilă](#), Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, accesat la 20 martie 2023.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei

În perioada 2021-2027, Mecanismul pentru Interconectarea Europei a oferit o finanțare de 37,9 milioane de euro pentru construcția unei facilități de stocare subterană a gazelor la Bilciurești, un proiect aflat pe lista a cincea a PIC. Alte proiecte de pe această listă includ a doua fază a gazoductului BRUA și o altă unitate de stocare a gazelor în România. Cea de-a doua fază a conductei BRUA include o creștere a capacității de transport între România și Ungaria pentru a permite curgerea bidirecțională de 4,4 miliarde de metri cubi/an, precum și infrastructura de conectare

a perimetrelor de extracție a gazelor fosile din Marea Neagră din România la conductă. Potrivit promotorilor proiectului, valoarea acestuia este de 440 de milioane de euro. Din fericire, acest proiect nu a primit încă finanțare din partea Mecanismului pentru Interconectarea Europei. În plus, România a propus nu mai puțin de 10 proiecte pentru transportul hidrogenului pentru a fi incluse pe lista a șasea PIC. Toate acestea sunt transformate din conducte de gaze fosile existente sau planificate.

Mecanismul de redresare și reziliență

În octombrie 2021, Comisia Europeană a aprobat planul de redresare și reziliență al României, în valoare totală de 27,2 miliarde de euro. Potrivit evaluării Comisiei, planul are "un accent puternic pe tranziția ecologică, cu reforme emblematice de eliminare treptată a cărbunelui și decarbonizarea transportului rutier", în timp ce "se așteaptă ca reformele și investițiile să decarbonizeze în mod semnificativ sectorul energetic și să deblocheze potențialul de implementare a surselor regenerabile de energie".³⁹

Din 1,6 miliarde de euro alocate pilonului de energie, 700 de milioane de euro sunt destinate generării de energie electrică și termică și rețelelor de distribuție care utilizează

un amestec de gaze fosile și hidrogen. Din această subalocare, 400 de milioane de euro vor fi destinate unui proiect "pilot" care implică o rețea de distribuție de 1.870 de kilometri care transportă un amestec de gaze fosile și cel puțin 20% hidrogen din surse regenerabile pentru a înlocui cărbunele și lemnul pentru încălzirea individuală. Restul de 300 de milioane de euro vor fi investite în noi centrale de cogenerare pe bază de gaze fosile, fie pentru a înlocui cărbunele, fie pentru a moderniza instalațiile de gaz existente, care vor trebui să respecte un nivel maxim de emisii de 250 de grame de CO₂ pe kilowatt-oră (kWh) și să fie echipate pentru a utiliza gaze regenerabile în viitor.

Capitolul REPowerEU

În martie 2023, România a publicat o propunere de proiect a capitolului REPowerEU,⁴⁰ care conține două reforme și șapte investiții în energie. Suma totală pe care România o solicită din planul REPowerEU este de 1,397 miliarde de euro. Potrivit propunerii, România intenționează să utilizeze 200 de milioane de euro din fondurile UE pentru a finanța noi surse de producție de energie electrică și termică pe bază de gaze fosile, precum și rețele de transport. România intenționează să suplimenteze alocarea pentru cogenerare existentă în planul de redresare pentru a finanța noi centrale de cogenerare pe gaz capabile să funcționeze cu amestec de hidrogen (100 de milioane euro) și pentru a construi noi rețele de transport care să conecteze trei viitoare centrale electrice pe gaz din România (100 de milioane euro). Planul prevede conectarea a două centrale electrice care

înlocuiesc cărbunele, de 470 MW și 850 MW (ambele finanțate din Fondul de modernizare), și a unei centrale electrice de 1.700 MW, care să înlocuiască cea mai mare centrală de cogenerare pe bază de cărbune din România, Mintia, care nu mai este în funcțiune din 2021.

Propunerea include, de asemenea, alte câteva măsuri controversate care nu au legătură cu gazele fosile, cum ar fi o propunere de a utiliza 121 de milioane de euro pentru dezvoltarea hidroenergetică nesustenabilă în România. Înainte de publicarea proiectului de capitol, guvernul României a comunicat că intenționa să includă și centrala electrică pe gaz de la Iernut, care se află în construcție din 2016. Cu toate acestea, ea nu a fost inclusă.

³⁹ EUR-Lex, Document de lucru al serviciilor Comisiei, [Analiza planului de redresare și reziliență al României](#), EUR-Lex, 2021.

⁴⁰ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, [Consolidarea sistemului energetic național: MIPE lansează în consultare publică capitolul REPowerEU, care va aduce României 1,4 miliarde de euro pentru independența energetică](#), Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, 17 martie 2023.

Fondul de modernizare

Fondul de modernizare este o ușă deschisă pentru infrastructura de gaze în România. Două centrale electrice pe gaz (cu o putere totală de 1.300 MW) din regiunea carboniferă Oltenia au primit deja 420 de milioane de euro din Fondul de modernizare.

Potrivit unei ordonanțe de urgență a guvernului, trei viitoare programe finanțate de Fondul de modernizare vor permite investiții în gazele fosile și în tehnologiile conexe

(rețele de transport și distribuție a gazelor fosile și a hidrogenului, centrale electrice pe bază de gaz și hidrogen, stocarea gazelor și captarea și stocarea/utilizarea carbonului).⁴¹ Sumele alocate pentru aceste programe nu sunt încă cunoscute. Operatorul sistemului de transport de gaze din România a anunțat recent că dorește să finanțeze o conductă "hydrogen-ready" cu o valoare de 46 de milioane de euro prin intermediul acestui fond.⁴²

⁴¹ Programul-cheie 2: Înlocuirea cărbunului și echilibrarea rețelei electrice - sprijin pentru dezvoltarea centralelor electrice cu ciclu combinat cu turbine cu gaz (CCTG), care pot fi adaptate la hidrogen; Programul-cheie 3: Modernizarea și construirea de noi secțiuni de infrastructură energetică - Sprijin pentru modernizarea și construirea de noi secțiuni în rețelele de transport și distribuție a energiei electrice și a gazelor naturale, inclusiv pentru trecerea la rețele de transport și distribuție a gazelor naturale capabile să primească hidrogen verde și pentru construirea și modernizarea instalațiilor de stocare a gazelor naturale și pentru creșterea nivelului de interconectare a rețelei de transport electric; Programul-cheie 7: eficiență energetică pentru instalațiile EU-ETS: Tehnologii CCS/CCU, modernizare pentru respectarea BAT. Extras din Monitorul Oficial al României nr. 459 din 9 mai 2022, Ordonanța de urgență privind stabilirea cadrului instituțional și financiar de implementare și gestionare a fondurilor alocate României prin Fondul pentru modernizare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte [normative](#).

⁴² Matei Ionescu, ['Premieră. Transgaz licitează construcția unui gazoduct de importanță națională care ar putea transporta și hidrogen'](#), *Economedia*, 27 februarie 2023.

bankwatch.org

CEE Bankwatch
Network

Bankwatch
FOR PEOPLE AND ENVIRONMENT